

Fictie en non-fictie lezen rond inspirerende burgerschapsthema's Deelsessie 1

Sanne Gras (Stadkamer)
Erna van Koeven (Hogeschool Windesheim)
Lammie Prins (Deltion College)

Aanleiding

De directe aanleiding was dat het onderwijs in de vakken burgerschap en Nederlands te wensen over laat. De ongelijkheid in kansen bij studenten neemt toe in plaats van af (zie de [Staat van het Onderwijs](#) door de Inspectie van het Onderwijs, 2018). De inspiratie voor de pilot was de constatering en tegelijkertijd de vraag: "We doen in het onderwijs heel veel dingen, maar we stimuleren de studenten te weinig tot zelf te leren denken. Nu te veel nadruk op 'teaching tot the test'. Hoe kunnen we dat veranderen?"

Werken met contextrijke teksten

Door niet de methode als uitgangspunt te nemen om de studenten te inspireren, maar de doelen. De methode is vaak geschreven voor het behalen van een niveau niet voor een opleiding. Er wordt vaak gewerkt met te algemene niet aansprekende teksten en toetsing vindt plaats door meerkeuze vragen. Door te werken met gerichte contextrijke en actuele teksten en keuzeopdrachten zijn studenten enthousiaster. Er wordt gewerkt met hetzelfde begrippenkader en vlak voor het examen vindt examentraining plaats.

Uitgangspunten

In het curriculum legt de nadruk op taal dichtbij, bijvoorbeeld kenmerken van een brief (zie dia). Het onderwijs gaat dan voorbij aan het feit dat veel mbo-studenten weinig taalbasis hebben. De studenten moeten taal eerst in context opbouwen door te lezen aan de hand van thema's: frequent lezen en schrijven over betekenisvolle langer durende teksten. Daarnaast is taal en denken van belang: denken over inhoud van de teksten door erover te praten, te presenteren en te schrijven. Vervolgens inzoomen op de tekst en tekstkenmerken: de taal dichtbij.

Voor de pilot is daarom gekozen om te werken met multi perspectivische thema's: verzet of over de grenzen. Thema's die uitermate geschikt zijn voor veel fictie en passen binnen burgerschap. Zo min mogelijk of geen vereenvoudigde boeken gebruiken, maar rijke (actuele) teksten, boeken, filmpjes, [scaffolding toepassen](#), gesprekken, interessante opdrachten, digitaal portfolio maken (via [Padlet](#)).

Werken met vaste opbouw

Binnen de pilot zijn de vakken Nederlands en burgerschap samengevoegd. Er wordt gewerkt met een vaste opbouw met lesonderdelen die docenten flexibel kunnen inzetten. In elke les wordt 20 minuten vrij gelezen. Het is belangrijk studenten enthousiast te maken om te gaan lezen. Ook [om uit te leggen waarom vrij lezen belangrijk is](#). Lezen in de klas zorgt voor verbondenheid en een ontspannen sfeer in de klas. De keuzeopdrachten, gebaseerd op het referentiekader, zitten in de docentenhandleiding. Studenten krijgen de tijd om te presenteren. De les wordt gezamenlijk afgesloten met inventariseren van de nieuwe kennis over het thema.

Een thema duurt ca. 10 weken. De studenten ontvangen een boekenlijst met plaatjes van de kافت van de boeken en een korte tekst over het boek. Een les of lesblok bestaat uit vaste onderdelen:

- studenten lezen een eigen gekozen boek binnen het thema;
- klassikaal worden actuele teksten in kader van het thema besproken;
- studenten maken keuzeopdrachten;
- inventariseren van nieuwe kennis over het thema.

Samenwerking met bibliotheek en mediatheek

In de pilot is nauw samengewerkt tussen de mediatheek van de school en de bibliotheek in Zwolle, Stadkamer. Zo is de boekenlijst in samenwerking met docenten door medewerkers van de mediatheek en bibliotheek samengesteld. De boeken zijn via een wisselcollectie van Rijnbrink, de Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI) en de Stadkamer en de collectie van de mediatheek beschikbaar gesteld op school. Studenten en docenten van het Deltion ontvingen een gratis lidmaatschap van de bibliotheek. Zij kunnen boeken digitaal aanvragen en Stadkamer zorgt ervoor dat ze via het dagelijkse transport op school afgeleverd worden. Een toegankelijke passende collectie is essentieel voor het succes van dit traject.

Bevindingen

De pilot kent de volgende bevindingen:

- het werken rond een thema werkt goed;
- het werken met keuzeopdrachten en boekenlijst met plaatsjes en korte teksten vinden studenten fijn;
- teksten zijn actueel en sluiten goed aan bij het niveau van de studenten;
- Docenten zoeken zelf ook teksten en filmpjes. Docenten zijn enthousiast.
- lezen werkt heel goed;
- studenten zijn trots op hun digitale portfolio;
- studenten gaan bijna vanzelf aan het werk, onderzoek laat zien dat lezen werken en dat omgaan met taal gemakkelijker wordt;
- aandachtspunten zijn: het doel moet duidelijk zijn, nog explicieter koppelen aan burgerschap.

Volgende stap: resultaten van pilots publiceren en breed beschikbaar maken.

Deze pilot is een vervolg op het traject [Vrij lezen op het Deltion College](#) in Zwolle, voortkomend uit een PO project voor Begrijpend lezen. Onderzoek door Erna van Koeven naar vrij lezen in het entree onderwijs: [Je vak moet je doen, niet lezen.](#)